ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 Kč.

ROČNÍK IX. V PRAZE, V KVĚTNU 1927. ČÍSLO 5.

Masarykova University v Brně — Právnická fakulta — Seminární knihovna

Notář Dr. Liska:

Jak bude notář vykonávati za nynějšího jazykového práva[1]) svoji činnost v § 1. not. řádu jemu vyhrazenou po stránce jazykové?

Když v »Českém Právu«[2]) bylo uveřejněno moje pojednání »Jazykový zákon a notářstvo«, kde jsem dokazoval, že ustanovení jazykového práva se nedá vždy použíti při notářských úkonech, byl jsem s několika stran vyzván, abych za účelem jednotného postupu notářů napsal, jak si má notář při tom kterém úkonu v § 1. not. řádu uvedeném po stránce jazykové počínati, aby zachoval předpisy not. řádu a zároveň i předpisy jaz. práva.

Čím déle se touto otázkou zabývám, tím více jsem utvrzován ve svém přesvědčení, jež jsem vyslovil ve svém právě zmíněném pojednání, totiž, že předpisy jaz. zákona na činnost notářovu jemu § 1. not. řádu vyhrazenou se nevztahují a že notář neprávem byl v prov. nař. k jazykovému zákonu prohlášen orgánem republiky po rozumu tohoto zákona.

Stalo-li se to však, a byl-li notář zmíněným prov. nařízením prohlášen orgánem republiky po rozumu jaz. zákona, pak jest předpisy zákona toho a jeho prováděcího nařízení vázán.

Jak jsem ve svém pojednání prokázal, nebude možno, aby notář při své činnosti vždy zachoval předpisy jaz. práva, má-li zároveň zachovati i předpisy not. řádu.

Dospěl jsem tam k zásadě, že notář, vykonávaje svou činnost podle § 1. not. řádu, musí především a za všech okolností dbáti, aby zachoval předpisy not. řádu a pak teprve aby, — pokud to bude možno, — zachoval i předpisy jaz. zákona. I ministerstvo spravedlnosti to uznalo ve svém výnosu ze dne 10. února 1926 čís. 7478,[3]) kde se v článku XXIII. praví, »že notáři, jednají-li ve své působnosti jako státní orgánové, jsou podrobeni týmž ustanovením a omezením jako soudy a úřady, pokud podle povahy věci jest to možno.

Při tom bude notář museti vždy míti na paměti, že pro nezachování předpisů not. řádu úkon notářský může býti neplatným, zejména, že notářské spisy nebudou míti moci veřejné listiny (§§ 66. a 68 n. ř.), případně, že celé právní jednání bude neplatným.

Pro nezachování předpisů jaz. práva může notář býti stihán podle odst. 3. čl. 97 prov. nařízení. Notářský úkon zůstane však přes to platným.

Abychom si mohli hořejší otázku zodpověděti, bude třeba předpisy not. řádu o úkonech v § 1. not. řádu uvedených porovnati s předpisy jazykového zákona a pak rozhodnouti, které předpisy not. řádu jazykovým zákonem byly zrušeny aneb pozměněny a v jakém směru a kterých z předpisů jazykového zákona a jeho prov. nařízení lze použíti na ten který z hořejších notářských úkonů.

Podle § 1. not. řádu jsou notáři státem zřízeni a veřejně pověřeni, aby podle řádu toho

1. sepisovali a vydávali veřejné listiny o prohlášeních a právních jednáních stran, jakož i o skutečnostech, z nichž lze vyvoditi práva,
2. uschovávali listiny notáři svěřené a
3. přijímali peníze a cenné papíry za účelem vydání jich někomu jinému aneb složení k úřadům.

§ 2. not. ř. rozlišuje pak notářské listiny v § 1. uvedené na

a) notářské spisy,
b) notářské protokoly a
c) notářská osvědčení.

Nejen tyto notářské listiny, nýbrž i snímky (z notářských spisů) jsou veřejnými listinami, bylo-li při jejich sepsání a vyhotovení šetřeno všech náležitostí, jež jako podstatné jsou předepsány.

Notářské listiny v § 2. not.ř. uvedené se od sebe podstatně liší.

Not. řád obsahuje v hlavě IV. zabírající §§ 31. až 51. všeobecná ustanovení o úřadování notáře, jež se vztahují na celou jeho činnost podle § 1. n. ř., tedy na veškeré notářské listiny, v hlavě V. pak předpisy zvláštní, a to v částce I. (§§ 52. až 69.) předpisy o sepisování spisů not., v částce II. (§§ 70. až 75) předpisy o not. protokolech sepsaných o posledních pořízeních, v částce III. (§§ 76 až 90) předpisy o not. osvědčeních, v částce IV. (§§ 91. až 103) o vydávání snímků, opisů, výpisů a vysvědčení a konečně v částce V. (§§ 104 až 109) o uschovávání listin a o přijímání peněz a cenných papírů za účelem vydání jiným osobám aneb úřadům.

Upozorňuji zde výslovně, že pouze všeobecná ustanovení hlavy IV. vztahují se na veškeré not. úkony v § 1. not. ř. uvedené, že však zvláštní předpisy hlavy V. vztahují se (vyjma odchylek v zákoně uvedených a výjimky, o níž se níže zmíním) pouze na ten který

[1]) Jazykový zákon ze dne 29. února 1920 č. 122 Sb. z. a n. a nařízení vládní ze dne 3. února 1926 č. 17 Sb. z. a n.
[2]) V čís. 4. a 5. VIII. ročníku (1926).
[3]) Výnos čís. 6 věstníku min. spravedlnosti roč. VIII. (1926).

úkon notářský, jak v částkách I. až V. hlavy V. jsou uvedeny.

Zvláštní předpisy o notářských spisech neplatí tedy, pokud to není výslovně stanoveno, o notářských protokolech sepsaných o posledních pořízeních ani o notářských osvědčeních a protokolech podle částky III. a V. hlavy V. sepsaných a naopak.

Ze všeobecných ustanovení hlavy IV. budou nás po stránce jazykové zajímati §§ 31., 34., 35., 39., 43. a 47.

Podle § 31. shodného s § 8. not. řádu vztahuje se působnost[4]) notářova pokud se týče úředních úkonů v § 1. uvedených, na celý obvod sborového soudu I. stolice, pro nějž byl jmenován, správně v němž jest jeho sídlo úřední.

Podle § 35. nesmí notář kromě případů v §§ 33. a 34. uvedených odepříti úředního úkonu, o nějž byl požádán, a jest podle § 39. zodpověden účastníkům za škodu, jež jim následkem bezdůvodného odepření notářského úkonu vzešla.

Jak jsem ve svém shora vzpomenutém pojednání prokázal, není neznalost jazyka státního na straně účastníků a následkem toho nemožnost zachovati předpisy jazykového zákona důvodem k odepření not. úkonu.

Ve všeobecných ustanoveních hlavy IV. o sepisování not. listin není sice výslovného ustanovení podobného, jak je obsahuje § 52. o sepisování not. spisů; plyne to však z povahy notářské listiny jako listiny veřejné a z notářského úřadu, že notář při všech notářských listinách — a nejen při notářských spisech — jest povinen podobně, jak to § 52. pro not. spisy předpisuje, vyšetřiti vůli účastníků, při tom, kde je toho třeba, účastníky o smyslu a účincích zamýšleného jednání poučiti, pak prohlášení účastníků jasně a určitě napsati, napsané jim přečísti a dotazem u nich zjistiti, že listina jest sepsána podle jejich vůle.

§ 47. n. ř. stanoví všeobecně, že účastníci mají notářské listiny podepsati, pokud not. řád předpisuje, aby not. listina účastníkem byla podepsána.

Tak musí účastníci podepsati podle § 68. n. ř. notářský spis, podle § 73. protokol o posledním pořízení, podle § 82. protokoly sepsané při osvědčeních uvedených v §§ 79. až 81., podle §§ 83., 87. a 88. n. ř. protokoly sepsané při osvědčeních podle těchto § a konečně podle § 105. n. ř. protokol o převzetí listin ve schování.

Podpisem svým potvrzuje účastník celý obsah listiny jím podepsané, což předpokládá, že celý obsah listiny té jest mu znám, že mu tedy celá listina byla buď přečtena, aneb že si jí sám přečetl.

To předpokládá arciť dále, že listina jest sepsána jazykem, jemuž účastník rozumí.

O notářských spisech a notářských protokolech o posledních pořízeních jest v §§ 52., 68. a 73. n. ř. výslovně předepsáno, že musí účastníkům býti přečteny, aneb že čtení jich musí býti nahrazeno způsobem notářským řádem předepsaným (§ 68.f). Pro nezachování tohoto předpisu nebude míti not. spis a not. protokol moci veřejné listiny.

V § 82., 83., 87., 88. a 105. n. ř. není sice výslovného předpisu, aby protokol, který účastník má podepsati, musel mu býti přečten, plyne to však z povahy věci, a musí proto notář i v těchto případech, aby se chránil před námitkou nesouhlasu mezi obsahem protokolu a skutečným dějem protokolem zjištěným, protokol sepsaný před podpisem účastníkům přečísti, dotazem se přesvědčiti, zda-li obsah protokolu toho souhlasí s vůli účastníků a pak na konci protokolu uvésti, že protokol byl přečten, a že jej účastníci schválili.[5])

Nebyl-li některý z těchto protokolů účastníkům přečten, nepozbude přes to protokol ten a osvědčení na základě něho vydané, moci veřejné listiny, byly-li jinak zachovány při jejich sepisování a vydávání všechny not. řádem předepsané formálnosti (§ 2. not. ř.).

Podle § 43. směly se not. listiny sepisovati v zemském jazyku v okrsku notářově obvyklém, — a kde bylo jazyků těch několik, — v jednom z nich podle přání účastníků; nebylo však v not. řádu připuštěno, aby not. listina byla sepsána ve dvou aneb více jazycích současně.

To plyne též z ustanovení §§ 62., 63., 64. a 72. not. ř.

V případech těchto, o nichž promluvím ještě blíže při notářských spisech, bylo na snadě, aby zákonodárce připustil, aby not. listiny byly sepisovány ve dvou jazycích; notářský řád to však úmyslně z důvodů velmi závažných nepřipustil, stanoviv pouze, aby k notářské listině sepsané v jednom jazyku byl přišit překlad v jazyku jiném.

Sepisováním not. listin ve dvou jazycích byla by právní bezpečnost značně ohrožena a to tím více, když podle jazykového práva oba teksty jsou autentické.

Jak jsem ve svém shora vzpomenutém pojednání obšírně uvedl,[6]) bylo by často velmi obtížno, ba mnohdy nemožno, aby notář, sepisuje notářskou listinu ve dvou jazycích, sepsal ji v obou jazycích úplně shodně a zavdalo by sepisování notářských listin v několika jazycích velmi často příčinu ke sporům, čemuž právě sepsáním notářské listiny má býti zabráněno.

Nastává tu ještě otázka, není-li podle not. řádu přípustno, aby not. listina byla sepsána částečně v jednom a částečně v jiném jazyku. Not. řád se nikde o tom výslovně nezmiňuje. Podle přesného výkladu znění § 43. not. ř. by to přípustno nebylo a též ustanovení §§ 62-65 not. ř. svědčila by proti tomu.

Nejdůležitějším úkolem bude řešiti otázku, která z ustanovení not. řádu jazykovým zákonem byla zrušena nebo pozměněna a jak.

Podle § 9. jaz. zák. zrušují se všechny předpisy jazykové, jež byly před 28. říjnem 1918 v platnosti a to, jak mám zato, nikoliv veškeré předpisy, jež mají ustanovení o jazykové otázce, nýbrž pouze ony, jež se s duchem jazykového zákona nesrovnávají.

Notářský řád pojednává o jazycích v §§ 6., 12., 13., 43., 56., 57., 62., 63., 64., 65., 72., 77., 78. a 90.

Z těchto §§ obsahují pouze §§ 43., 62. a 90. a částečně i § 63. předpisy jazykové, jež podle mého mínění jazykovým zákonem byly zrušeny.

Podle § 43. not. řádu sepisovaly se not. listiny v zemském jazyku, který byl v obvodu notářově obvyklým a bylo-li tam několik zemských jazyků obvyklých, v jednom z nich, který si účastníci zvolili. Při tom se arciť předpokládalo, že notář podle § 12. not. ř. byl oprávněn

[4]) To jest důležité vzhledem k ustanovením § 2. jaz. zák. a čl. 18, 36 a 37 jaz. prov. nař.

[5]) Tento postup se v praksi zachovává při všech protokolech sepsaných podle §§ 82, 83, 87, 88 a 105 n. ř. až na protokol při ověřování podpisů. Podle mého názoru jest však nutno legalisační protokol účastníkům přečísti aneb ku přečtení předložiti.

[6]) Viz str. 45. ročníku VIII. (1926) Českého Práva.

v tom kterém z těchto obvyklých zemských jazyků not. listiny sepisovati.

Podle poslední věty § 43. not. ř. ustanovuje zákon, kdy lze listinu sepsati v jazyku cizím. Jazykem cizím byl za Rakouska podle not. řádu každý jiný jazyk, který v zemi, kde notář má své sídlo úřední, nebyl jazykem obvyklým. (§ 62. not. ř.)

Ustanovení ohledně cizího jazyka byla obsažena v §§ 62., 63., 64., 72., 78. a 90. not. ř.

Podle §§ 62., 72., 78. a 90. not. ř. směl notář, který byl tlumočníkem cizího jazyka, v jazyku tom sepisovati na výslovnou žádost účastníků not. spis. not. protokol o posledním pořízení a též not. osvědčení.

Podle §§ 63. a 64. not. ř. směl pak notář sepsati not. spis a podle § 72. not. ř. též not. protokol o posledním pořízení v některém zemském jazyku, když některý účastník neznal zemský jazyk, v němž not. listina byla sepsána, nýbrž jazyk cizí, jehož tlumočníkem byl notář.

Náš jazykový zákon nezná však jazyků zemských či jazyků v zemi obvyklých, nýbrž pouze jazyk státní a vedle něho jazyky menšinové. Podle § 1. jaz. zákona děje se úřadování zpravidla jen v jazyku československém; pouze příslušníci té které jazykové menšiny, a to jen za podmínek v § 2. jaz. zák. a v čl. 18. a 38. prov. nařízení obsažených smějí při úřadech, soudech a orgánech republiky svá podání činiti ve svém jazyku, nikoliv však příslušníci jazyka státního aneb jiného menšinového jazyka nebo dokonce cizinci. Pokud se týče cizinců, byl spor, vedený mezi ministerstvem spravedlnosti a nejvyšším správním soudem o tom, zdali i cizinci jsou účastni výhod jazykového zákona, článkem 14. prov. nař. rozřešen v neprospěch cizinců.[7])

Každý jiný jazyk, který u nás není ani státním ani menšinovým, jest podle jaz. práva jazykem cizím. Státním jazykem v naší republice jest podle § 1. jazykového zákona jazyk československý; podle § 4. jaz. zák. jest to v onom území republiky, jež před 28. říjnem 1918 náleželo ku královstvím a zemím na říšské radě zastoupeným, nebo ku království Pruskému, zpravidla jazyk český a na Slovensku zpravidla jazyk slovenský. Pokud se týče Podkarpatské Rusi, bylo v § 6. jaz. zák. vyhrazeno sněmu, jenž pro Podkarpatskou Rus bude zřízen, aby upravil otázku jazykovou pro toto území způsobem slučitelným s jednotností státu československého. Až do doby té platí i pro Podkarpatskou Rus ustanovení jaz. prov. nařízení. Mimo to lze jazykem ruským (maloruským) při všech soudech, úřadech a orgánech v celé Podkarpatské Rusi činiti podání a podání taková jest v témže jazyku projednávati a vyřizovati. (Čl. 100. jaz. prov. nař.)

Menšinovými jazyky jsou ruský (maloruský), německý, polský a maďarský.

V cizím jazyku nelze úřadovati, proto jsou podle mého mínění zrušena ustanovení poslední věty § 43., pak ustanovení §§ 62., 72., 78. a 90. n. ř., podle nichž notář, který byl ustanoven tlumočníkem cizího jazyka, v tomto jazyku na výslovnou žádost účastníků směl sepisovati not. spisy a not. protokoly o posledních pořízeních a vydávati not. osvědčení.

Mám však za to, že jazykovým zákonem bylo zrušeno i ustanovení druhého odstavce § 63. not. ř. a § 72. not. ř. ohledně cizího jazyka, jehož notář jest tlumočníkem.

Podle toho nesměl by notář, který jest tlumočníkem francouzského jazyka s Francouzem jazyka státního neznalým sepsati not. spis aneb protokol o posledním pořízení ani jazykem francouzským podle § 62. příp. § 72. not. ř. ani v jazyku státním podle §§ 63. a 64. příp. § 72. not. ř. V těchto případech musel by notář přibrati přísežného tlumočníka francouzského jazyka a not. listinu sepsati v jazyku státním podle §§ 63. a 64. not. ř.

Ostatní ustanovení §§ 63. a 43., pak ustanovení §§ 6., 12., 13. a 72. not. ř. jazykovým zákonem zrušena nebyla, nýbrž pouze pozměněna v tom směru, že na místo jazyků zemských nastoupily jazyk státní a jazyky menšinové.

O § 78. not. ř. pojednám až při osvědčeních.

Samozřejmě nebyla jazykovým zákonem zrušena ustanovení not. řádu, jež jazykových předpisů vůbec neobsahují, zvlášť nebyla zrušena ustanovení §§ 35., 52., 60., 61., 83. až 88.

S výjimkou stanovenou v §§ 63. a 64. pro not. spisy, kterážto výjimka podle § 72. n. ř. byla rozšířena i na not. protokoly o posledních pořízeních, musí býti not. listina sepsána jazykem, jemuž účastníci rozumějí, neboť jinak by nemělo významu, aby jim notář sepsanou not. listinu četl, a zejména nebylo by možno, aby se přesvědčil dotazem u účastníků, zda-li s obsahem přečtené jim not. listiny souhlasí.

Ježto však not. řád o této výjimce se nezmínil ani při not. osvědčeních uvedených v částce III. hlavy V. ani při protokolech uvedených v částce V. hlavy V., soudím, že protokoly při těchto not. úkonech musí bezpodmínečně býti sepsány v jazyku, jemuž účastníci rozumějí. (Dokončení.)

[7]) Přes to trvá nejvyšší správní soud i ve svých rozhodnutích vydaných po jazykovém prov. nařízení na tom, že i cizincům přísluší za podmínek § 2. jaz. zák. jazykové výhody tam stanovené.

F. Kovář:

Žádoucí výluky a doplňky ve vládním návrhu min. spravedlnosti v novém notářském řádu.

(Pokračování.)

Důvody: Pětiletá soudní praxe je požadavek, jenž při zaváděném notářském komisařství, aby pro soudce při přikázané agendě notářské platily obdobné předpisy jako pro notáře. Přikázaný soudce k agendě notářské, jemuž podle § 243 náleží nárok na zvláštní odměnu z poplatků vybraných podle notářské sazby pro stát, je povinnen z příčiny svých notářských úkonů, pokud nemá zajištěnou kauci služební jako notář, ručiti svým jměním za možné chyby a škody po případě má za něho při nedobytnosti ručiti podpůrně stát.

Pročež buď k vládnímu § 44 připojen odstavec 5. tohoto znění: »5. Za přikázané úřadování přednosty okresního soudu nebo jím zmocněného soudce podle § 43 ručí každý z nich u svých notářských úkonů svým jměním a při nedobytnosti ručí za ně podpůrně stát«.

Bude dobře, když soudcové dostanou příležitost nejen poznati a oceniti též induktivní akautelární práci při komisích notářských nýbrž i zakusiti, že tak často zbytečně vychvalovaný chléb notářský má také své trpkosti různých náhradových nástrah.

První věta prvního odstavce § 135 »Své úřední pečeti nesmí notář používati pro soukromé listiny« buď